

Nasrettin Hoca ve Çömezleri

Öykü Nasrettin Hoca Akşehir'e inmek üzere hazırlanırken eşeği Karakaçan'ın huysuzluk etmesi üzerine eşeğine ters binerek kendince çözüm bulur. Bir müddet bu şekilde ilerledikten sonra etrafın dikkatini çeken insanlar Hocaya yarım ederek eşeği düzeltirler. Hoca şehre indiği vakit parası olmadığı için pek çok dükkâna borç yaparak alacaklarını hallederken, sinir olduğu eşeğini de eğitmesi için mektebe verir, yerine köpek alır. Eşeğinin bir gün büyük görevlere geleceğine inanan Hoca köpek ile çok iyi anlaşamaz ve eşeğini çok özler. Timur'un askerleri tarafından tutulan Hoca lafları ile Timur'dan kurtulmaya çalışırken eşek ister lakin ondan da uyanık olan Timur, ordusunda yer alan fillerin bakımından kurtulmak için Nasrettin Hoca'nın altına fil verir ve günü gelene dek tüm köyün filden sorumlu olduğunu söyler. Zamanla köyde fil için yiyecek bir şey kalmayınca köylü Hoca'nın zekâsından yardım ister. Hoca da kendince bir yol bularak uygular. Kendi yetiştirdiği çömezlerinden Hammat'ın kızından hoşlanmasına olumlu yaklaşan Hoca, gence akıl verir. Oğluna alması gereken dersi cümlelerindeki sırlarla vermeyi başaran Hoca sonunda herkes için gerekli olan adaleti sağlar.

Kişiler

Nasrettin Hoca Tam olarak bir Nasrettin Hoca karakteri ile bezeli, fıkra gibi günler yaşayan Nasrettin Hoca, eski karısı Saliha ve yenisi Gülsüm ile birlikte yaşar. Gülsüm'ü oldukça beğenen ve her dediğini yapmak isteyen Hoca, hazırcevap kişiliği ile halk arasında da fikrine danışılan âlimlerden görülür. Bir kızı ve bir oğlu vardır. Giyimi, kuşamı, yemesi ve içmesini bedavaya getirmeyi başaran Nasrettin Hoca'nın kimseye verecek kadar parası yoktur. Zeki ve oldukça akıllı bir düşünce yapısına sahip olan Hoca söylemek istediği şeyleri karşı tarafı yanıltıcı cümlelerle kurnazlık ederek sunar. Böylece amacına ulaşmış olur. Bölgelerinde sözü geçen Timur'u bile kandırmayı başaran Hoca, oldukça da öngörülü ve uyanıktır. Kızı Fatma'yı isteyen çömezi dahi anlayarak ona yol göstermek için ipuçları verir. Genel olarak mutlu ve rahat bir kişidir.

Gülsüm Nasrettin Hoca'nın ikinci karısı olan Gülsüm, oldukça genç ve güzeldir. Evleri tam köyün karşısında bulunan Gülsüm, perdenin ardında pencerelerde kocasına yahut etrafa bakar. Kocasını Nasrettin Hoca kadar esprili biri olan Gülsüm, hayli de kıskançtır. Kocasının huyunu iyi bilen Gülsüm, Akşehir'e gönderdiği kocası için kendisine hediye getirip getirmediği merakında komşusuna belli başlı sorular sorar. Konu komşuya bir şeyler göstermeye meraklı olan Gülsüm, gösterişe de önem veren biridir. Aynı zamanda dışa dönük ve uyumlu bir kadın olan Gülsüm, gençliği ve güzelliği ile Hoca'yı kendine bağlamayı başarmıştır.

Hammat Nasrettin Hoca'nın çömezlerinden olan Hammat sessiz görünmesine rağmen gizliden gizliye halka fayda sağlayacak işler peşine gider. Hocasını dediklerini yerine getirmeye çalışan Hammat, hocanın kızı Fatma ile evlenmek ister. Cesur ve yürekli biri olan Hammat, uyanık yapısı ile Timur'un adamlarını kendi adına örgütlemeyi başarır.

İmat Hocanın ikinci çömezi olan İmat, Hammat'a göre daha sakin, daha çekinik ve korkaktır.

Tema

Adalet Her ne olursa olsun adaletin yerini bulacağına inanan Rifat Ilgaz'ın "Nasrettin Hoca ve Çömezleri" adlı romanında yer verdiği adalet teması eninde sonunda bir adalet kurucusunun gerekliliğine işaret eder. Her ne kadar fakir ve yoksul da hoca zekâsı ve sofistike fikirleri ile yaşamının yolunu bulur ve kendi adaletini sağlamayı başarır.